

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ЈЕВРЕМОВИЋ против СРБИЈЕ
(Представка бр. 3150/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

17. јул 2007. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Јевремовић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

гђа Ф. ТИЛКЕНС, *председник*, (F. TULKENS)

г. А. Б. БАКА, (A. B. БАКА)

г. И. КАБРАЛ БАРЕТО, (I. CABRAL BARRETO)

г. В. ЗАГРЕБЕЛСКИ, (V. ZAGREBELSKY)

гђа А. МУЛАРОНИ (A. MULARONI)

гђа Д. ЈОЧИЕНЕ (D. JOČIENÉ)

г. Д. ПОПОВИЋ, *судије*

и гђа С. ДОЛЕ, (S. DOLLÉ), *секретар Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 26. јуна 2007. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 3150/05) против Државне заједнице Србија и Црна Гора, чији је правни следбеник Србија од 3. јуна 2006. године (видети став 63 у даљем тексту), а коју су Суду поднеле на основу члана 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту “Конвенција”), у то време, две држављанке Државне заједнице Србија и Црна Гора, гђица Ина Јевремовић (у даљем тексту “Прва подносиатељка представке”) и гђа Љиљана Јевремовић (у даљем тексту друга подносиатељка представке), дана 4. децембра 2004. године.

2. Владу Државне заједнице Србија и Црна Гора, у почетку, а потом Владу Србије, (у даљем тексту “Влада”) заступао је њен агент, г. С. Царић.

3. Председник већа је представци дао предност у складу са правилом 41 Правилника Суда.

4. Дана 27. фебруара 2006. године Суд је одлучио да представку достави Влади. У складу са чланом 29 став 3 Конвенције, такође је одлучено да ће основаност представке бити разматрана заједно са њеном прихватљивошћу.

ЧИЊЕНИЦЕ

1. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Чињенице предмета, како су их доставиле подносиатељке представке, могу се сумирати како следи.

А. Поступак утврђивања очинства/издржавања детета

6. Прва подносиатељка представке је ванбрачно дете рођено 1999. године.

7. Дана 9. јуна 1999. године прва подносиатељка представке и њена мајка (у даљем тексту “друга подносиатељка представке”) покренуле су парницу против Д. К. (у даљем тексту “тужени”), веома популарног локалног певача, код

Четвртог општинског суда у Београду (у даљем тексту “Општински суд”) како би се утврдило очинство и добило издржавање за дете.

8. У периоду између 20. септембра 1999. године и 22. јануара 2002. године, заказано је девет рочишта, од којих је пет одржано а остала четири су одложена. У том периоду, иако уредно позиван, тужени се није појавио у суду најмање два пута.

9. Дана 5. новембра 1999. године а у складу са решењем које је издао Општински суд, Институт за трансфузију крви је обавио анализе крви, на основу узорака које су доставиле ове три странке, и утврдио да је вероватноћа да је тужени отац прве подносиољке представке 97,14% и, да је због тога, то “врло могуће”.

10. Од 10. јануара 2001. године до 12. фебруара 2002. године, шест пута се покушало са ДНК анализом, али је сваког пута, за разлику од подносиољки представки, тужени, иако уредно позиван, пропустио да се појави у клиници где је анализа заказана.

11. Дана 26. фебруара 2002. године Општински суд је донео одлуку у корист подносиољки представке. Том одлуком је утврђено очинство туженог, делимично одобрено тражено издржавање детета и издато решење о привременој мери издржавања. У образложењу, између осталог, суд се ослонио на налаз Института за трансфузију крви, као и на пропуст туженог да дође у клинику како би приступио ДНК анализи. На крају, он је приметио да релевантно законодавство не предвиђа могућност да се тужени подвргне ДНК анализи против своје воље и сматрао да не постоји доказ који би оправдао одбацивање захтева подносиољки представке.

12. Дана 22. октобра 2002. године Општински суд је донео допунску пресуду, одобравајући захтев подносиољки представке за законску камату.

13. Дана 12. августа 2002. године тужени је уложио жалбу Окружном суду у Београду (“Окружни суд”).

14. Дана 19. новембра 2002. године Окружни суд је укинуо пресуде Општинског суда и вратио предмет нижем суду на поновно суђење. У свом образложењу, између осталог, он је навео да тужени очигледно није био у могућности да приступи заказаној ДНК анализи, али да би сада био спреман да то учини. Суд је додао да чињенице предмета које се односе на издржавање детета такође захтевају даље разјашњење.

15. Од 12. фебруара 2003. године до 26. новембра 2003. године, још шест рочишта је заказано код Општинског суда, од којих је пет одложено а само једно је одржано. У том периоду, иако уредно позиван, тужени се није појавио у суду најмање три пута.

16. Од 8. маја 2003. године до 22. јула 2003. године, у три посебна дана, покушало се са ДНК анализом али је сваки пут, за разлику од подносиољки представке, тужени, иако је два пута уредно позиван, пропустио да дође на клинику где је заказана анализа.

17. Дана 26. септембра 2003. године подносиољке представке су поднеле жалбу Министарству правде због одуговлачења.

18. Дана 27. октобра 2003. године председник Општинског суда је обавестио подносиоце представке да је дао упутства председавајућем судији у њиховом предмету да поступи по хитном поступку.

19. Дана 26. новембра 2003. године Општински суд је поново донео одлуку у корист подносиоце представке. Том одлуком је утврдио очинство туженог, делимично одобрио тражено издржавање за дете и издао решење о привременој мери издржавања. Наведени разлози су, највећим делом, били идентични онима који су садржани у претходној одлуци.

20. Дана 11. марта 2004. године Општински суд је донео одлуку којом исправља очигледну грешку садржану у његовој пресуди.

21. Дана 19. априла 2004. године тужени је поднео жалбу Окружном суду.

22. Дана 26. маја 2004. године Окружни суд је поново укинуо одлуке Општинског суда и вратио предмет нижем суду на поновно суђење. У свом образложењу он је сматрао да парничне странке треба поново саслушати, да треба прецизно одредити стварни тренутак зачећа прве подносиоце представке како би се утврдило да ли је друга подносиоца представке имала сексуалне односе са туженим у то време, и да треба још једном покушати са ДНК анализом. Суд је даље објаснио да би, ако тужени опет не буде испитан, Општински суд требало да се обрати Институту за трансфузију крви како би се утврдило да ли чињеница да је прва подносиоца представке имала мање од годину дана када је последњи пут испитана (1999. године) значи да сада можда треба да се наложи нова анализа крви. Ако је тако, после нове анализе крви чак и у недостатку ДНК анализе, треба донети нову пресуду, с обзиром да тужени одбија да се подвргне ДНК анализи. Суд је закључио наводећи да чињенице предмета које се тичу издржавања детета такође захтевају додатно разјашњење.

23. Судски спис предмета није заправо физички враћен Општинском суду до 15. октобра 2004. године.

24. После тога прво рочиште је првобитно заказано за 24. фебруар 2005. године. У јануару 2005. године, међутим, ово рочиште је отказао сам Општински суд, очигледно не наводећи никакав разлог.

25. Дана 12. априла 2005. године Општински суд је одлучио да тражи стручно медицинско мишљење у складу са упутствима које је дао Окружни суд.

26. Дана 28. априла 2005. године исти суд је саслушао другу подносиоцу представке као и туженог. У својој изјави, између осталог, тужени је порицао да је биолошки отац прве подносиоце представке и јасно је рекао да неће прихватити да буде подвргнут ДНК анализи.

27. Дана 5. јула 2005. године Општински суд је одредио медицинског стручњака и затражио мишљење у складу са његовом одлуком од 12. априла 2005. године.

28. Дана 2. октобра 2005. године медицински стручњак је позвао странке у предмету да присуствују састанку заказаном за 7. октобар 2005. године. Наведеног датума, подносиоце представке су се појавиле али не и тужени.

29. Дана 23. новембра 2005. године медицински стручњак је доставио своје мишљење.

30. Дана 10. марта 2006. године, после именованја новог председавајућег судије у овом предмету, Општински суд је ослободио другу подносиатељку представке њене обавезе да плати трошкове поступка у питању. Он је навео, између осталог, да је она незапослена и да није у стању да покрије ове трошкове а да тиме не доведе у опасност најосновније потребе прве подносиатељке представке.

31. Дана 28. марта 2006. године Општински суд је, између осталог, саслушао странке у поступку, наложио им да доставе суду релевантне информације које се тичу траженог издржавања и обавестио их да ће се ДНК анализа обавити 3. априла 2006. године, односно 18. априла 2006. године.

32. Обе подносиатељке представке су се уредно појавиле у ове дане, али не и тужени.

33. Дана 11. маја 2006. године подносиатељке представке су доставиле тражене информације у вези са издржавањем. Тужени то очигледно није урадио.

34. Дана 12. маја 2006. године Општински суд је одложио рочиште које је било заказано јер није имао на располагању све информације у вези са издржавањем а форензичар, који је уредно позван, није дошао.

35. Дана 24. маја 2006. године, Општински суд је прихватио предлог подносиатељки представке да се прибаве додатне информације у вези са издржавањем.

36. Дана 16. јуна 2006. године Општински суд је одложио рочиште заказано тог дана зато што форензичар у питању није био “расположив”.

37. На рочишту одржаном дана 20. јула 2006. године Општински суд је коначно саслушао овог стручњака.

38. Дана 28. јула 2006. године Општински суд је донео пресуду којом се утврђује да је тужени заиста природни отац прве подносиатељке представке и да је, као такав, обавезан да плаћа 32.000 српских динара (“RSD”), приближно 400 евра (“EUR”), месечно за њено издржавање, почев од 1. јула 1999. године, заједно са трошковима и припадајућом законском каматом. У свом образложењу, на основу релевантних одредби Породичног закона из 2005. године, а такође имајући у виду мишљење које је изнео Окружни суд у својој одлуци од 26. маја 2004. године, Општински суд је, између осталог, дао посебну тежину чињеници да је тужени одбијао да буде подвргнут ДНК анализи, која је најпозданији начин да се потврди или оспори његово очинство. На крају, суд је приметио да је друга подносиатељка незапослена и без прихода, из ког разлога је туженом наложено да плаћа наведено издржавање за дете. Ова пресуда је уручена подносиатељкама представке дана 24. августа 2006. године.

39. У септембру 2006. године тужени је уложио жалбу Окружном суду у Београду.

40. Дана 25. децембра 2006. године Окружни суд је, ослањајући се на Породични закон из 2005. године, потврдио спорну пресуду, али је смањио трошкове који су додељени подносиатељкама представке.

41. Дана 14. марта 2007. године тужени је изјавио ревизију. Дана 9. маја 2007. године Врховни суд је потврдио пресуде нижих судова што се тиче очинства туженог и потврдио издржавање које је одређено у износу од RSD

15.000 месечно (приближно 190 евра). Истовремено, међутим, он је укинуо пресуде у вези са преосталим делом додељеног издржавања, као и у вези са трошковима, и наложио да ова два питања Општински суд поново размотри.

Б. Остале релевантне чињенице

42. 2000. године установљено је да прва подносиатеља представке има астму.

43. Дана 21. октобра 2005. године Републички завод за запошљавање је потврдио да је друга подносиатеља представке незапослена и обезбедио јој стажирање на Пољопривредном факултету у Београду. Завод је такође прихватио да плаћа другој подносиатељки представке укупно RSD 6.100 месечно (приближно 76 евра) следећих шест месеци.

44. Подносиатељке представке су се даље позвале на многобројне извештаје у српским медијима у вези са горе наведеним поступком, као и на своје сопствене личне прилике и личне прилике туженог. На крају, друга подносиатеља представке је навела да је тужени, својим везама, осигурао да она не може да нађе посао као писац текстова иако је у овој области раније била успешна.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

A. Спорови око очинства и издржавања

1. Закон о браку и породичним односима из 1980. године; објављен у Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије – (Сл. гласник РС - бр. 22/80, 11/88 и Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник РС - бр. 22/93, 25/93, 35/94, 46/95 и 29/01)

45. Члан 310б предвиђа да се све парнице у вези са издржавањем узму хитно у рад.

2. Породични закон; (објављен у Сл. гласнику РС бр. 18/05)

46. По члану 204 сви породични спорови који укључују децу морају се хитно решавати. Прво рочиште се мора одржати у року од 15 дана од датума када је поднет тужбени захтев. Првостепени судови закључују поступак највише после два рочишта, а другостепени судови морају донети одлуке по жалбама у року од 30 дана.

47. Слично томе, члан 280 дефинише све парнице у вези са издржавањем као “посебно хитне”. Прво рочиште се мора одржати у року од 8 дана од датума када је поднет тужбени захтев, а другостепени судови морају донети одлуке по жалбама у року од 15 дана.

48. Члан 208 предвиђа да је ревизија увек дозвољена у породичним споровима, уколико овај закон не предвиђа другачије.

49. Породични закон из 2005. године ступио је на снагу 1. јула 2005. године, чиме је укинут Закон о браку и породичним односима из 1980. године. Даље, члан 357 Породичног закона из 2005. године предвиђа да ће се он примењивати у свим судским поступцима у току који су покренути пре 1. јула

2005. године, сем ако надлежни суд, у одређеном поступку у питању, није већ донео првостепену одлуку пре тог датума.

Б. Закони о парничном поступку

1. Закон о парничном поступку из 1977. године; (објављен у Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – Сл. лист СФРЈ - бр. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 72/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, и Службеном листу Савезне Републике Југославије – Сл. лист СРЈ – бр. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98 и 3/02)

50. Члан 8 је предвиђао да судови одређују парнична питања по свом нахођењу пошто пажљиво оцене све доказе поднете појединачно и у целини, и узимајући у обзир резултате целокупног поступка.

51. По члану 221а, судови су такође могли доносити закључке по питању чињеница предмета на основу примене “правила о терету доказа”.

52. У складу са чланом 269, ни тужилац ни тужени се не могу “приморати” да приступе суду или, заправо, дају изјаву. Сам суд је, међутим, могао да узме у обзир пропуст странака/одбијање да то учине и из тога изведе своје сопствене закључке.

53. Најзад, сходно члановима 382-400, странке су могле изјавити ревизију Врховном суду. Оне су то могле учинити само под одређеним веома специфичним условима и против пресуде донете у другој инстанци. Ово правно средство, међутим, није могло обезбедити странкама накнаду за неко процесно одлагање до ког је могло доћи, нити је могло убрзати поступак који је већ био окончан код нижих судова.

2. Закон о парничном поступку из 2004. године; (објављен у Сл. гласнику РС бр. 125/04)

54. Текст чланова 8, 223 став 1 и 267 садржаних у овом закону одговара члановима 8, 221а и 269 Закона о парничном поступку из 1977. године о коме је реч у горњем тексту.

55. Чланови 220 и 223 ставови 2 и 3, међутим, предвиђају да свака парнична странка наводи чињенице у своју корист и предлаже доказе, као и да активно настоји да оспори чињеничне и/или правне захтеве друге странке.

56. Овај закон је ступио на снагу 23. фебруара 2005. године, чиме је укинут Закон о парничном поступку из 1977. године. Члан 491 став 4 Закона о парничном поступку из 2004. године, наводи да се ревизија изјављује у складу са релевантним одредбама Закона о парничном поступку из 1977. године кад год је поступак у питању покренут пре 23. фебруара 2005. године.

В. Закон о уређењу судова; (објављен у Сл. гласнику РС бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06)

57. Релевантне одредбе овог закона гласе како следи:

Члан 7

„Странка и други учесник у судском поступку имају право притужбе на рад суда кад сматрају да се поступак одуговлачи, да је неправилан или да постоји било какав утицај на његов ток и исход.“

Члан 51

“Председник вишег суда има право да надзире судску управу нижег суда, а председник непосредно вишег суда и да при нечињењу председника нижег суда донесе акте из његовог делокруга.

Председник вишег суда може тражити од нижег суда обавештења о примени прописа, проблемима у суђењу и све податке о раду.

Председник вишег суда може наложити непосредан увид у рад нижег суда.“

Члан 52

„Кад странка или други учесник у поступку поднесу притужбу, председник суда дужан је да је размотри и да о њеној основаности и предузетим мерама обавести притужиоца у року од петнаест дана од пријема притужбе.“

Ако је притужба поднета преко министарства надлежног за правосуђе или вишег суда, о основаности притужбе и предузетим мерама обавештавају се и министар или председник вишег суда.“

Г. Судски пословник; (објављен у Сл. гласнику РС бр. 65/03, 115/05 и 4/06)

58. По члану 8, између осталог, председник суда мора обезбедити да се рад суда обавља на време. Он или она такође прегледа сваку жалбу коју је странка у поступку уложила у вези са одуговлачењем и одговара у року од 15 дана, доношењем одлуке и, ако је потребно, налаже кораке које је потребно предузети да се стање исправи.

59. Члан 4, између осталог, предвиђа да Министарство правде надзире рад судова у смислу њихове ажурности. Ако се уоче неки проблеми, Министарство “предлаже” посебне мере које ће се предузети у року од 15 дана.

Д. Закон о судијама; (објављен у Сл. гласнику РС бр. 63/01, 42/02, 60/02, 17/03, 25/03, 27/03, 29/04, 61/05 и 101/05)

60. Релевантне одредбе овог закона гласе како следи:

Члан 40а ставови 1 и 2

“Врховни суд ће формирати Надзорни одбор (“Одбор”).

Овај Одбор ће се састојати од пет судија Врховног суда који се бирају на период од четири године на седници Врховног суда Србије у пуном саставу.”

Члан 40б

“Одбор је овлашћен да, по притужби или самоиницијативно, контролише судске предмете и начини увид у њих.

По окончаној контроли судског предмета Одбор може пред Великим персоналним већем покренути поступак за разрешење судије због несавесног или нестручног вршења дужности или предложити изрицање дисциплинске мере судији.”

Б. Закон о облигационим односима; (објављен у Сл. листу СФРЈ бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и Сл. листу СРЈ бр. 31/93)

61. Члан 172 став 1 предвиђа да је правно лице, које обухвата и Државу, одговорно за све штете које проузрокује неки “његов орган” “трећем лицу”.

62. По члановима 199 и 200 Закона о облигационим односима, између осталог, свако ко је претрпео страх, физички или душевну бол као последицу кршења “права личности” може, у зависности од њиховог трајања и јачине, поднети захтев за новчану накнаду код парничних судова и, додатно, захтевати друге облике накнаде “који су у стању” да обезбеде одговарајуће нематеријално задовољење.

Ж. Релевантне одредбе које се односе на Суд Србије и Црне Горе и сукцесију Државне заједнице Србија и Црна Гора

63. Релевантне одредбе које се односе на Суд Србије и Црне Горе и сукцесију Државне заједнице Србија и Црна Гора су изнете у пресуди у предмету *Матијашевић против Србије* (бр. 23037/04, ставови 12, 13 и 16-25, 19. септембар 2006. године).

III. РЕЗЕРВА ПО ЧЛАНУ 13 КОНВЕНЦИЈЕ

64. У резерви која је садржана у инструменту ратификације Конвенције и Протокола уз њу, који је депонован у Савету Европе дана 3. марта 2004. године, Влада је навела да се “одредбе члана 13 неће примењивати у односу на правне лекове у оквиру надлежности Суда Србије и Црне Горе, док наведени Суд не постане оперативан у складу са члановима 46 до 50 Уставне повеље Државне заједнице Србија и Црна Гора (Службени лист Србије и Црне Горе, бр. 1/03)”.

65. Ова резерва је повучена дописом од 11. јула 2005. године Сталне мисије Државне заједнице Србија и Црна Гора, који је заведен у Генералном секретаријату дана 15. јула 2005. године.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 КОНВЕНЦИЈЕ

66. Обе подносиољке представке су се жалиле што поступак у питању није био завршен у разумном року, како се тражи чланом 6 став 1 Конвенције, чији релевантни део гласи:

“...Свако, током одлучивања о његовим (или њеним) грађанским правима и обавезама ... има право на правичну ... расправу у разумном року ... пред судом ...”

A. Прихватљивост

1. Аргументи које су изнеле странке у спору

67. Влада је изнела да подносиољке представке нису исцрпеле сва расположива делотворна домаћа правна средства. Посебно, оне се нису жалиле на одуговлачење у питању председнику Општинског суда, председнику

Окружног суда, министру правде, односно Надзорном одбору Врховног суда (видети ставове 57-60 у горњем тексту). Даље, оне нису искористиле жалбени поступак пред Судом Србије и Црне Горе, сходно Уставној повељи и Повељи о људским и мањинским правима и грађанским слободама (видети став 63 у горњем тексту и предмет *Матијашевић*). Најзад, Влада је остала при ставу да се Конвенција директно примењује у правном систему тужене државе, да су подносиатељке пропустиле да покрену посебну грађанску парницу по члану 199 и 200 Закона о облигационим односима (видети ставове 61 и 62 у горњем тексту) и да некомпетентност адвоката подносиатељки представке не може да оправда њихов пропуст да испоштују захтеве исцрпљености како је предвиђено чланом 35 став 1.

68. Подносиатељка представке је навела да се горе поменута средства, од којих је нека искористила, не могу сматрати делотворним у смислу члана 35 став 1 Конвенције.

2. Релевантна начела

69. Суд подсећа да је, у складу са утврђеном судском праксом, сврха правила о унутрашњим правним средствима у члану 35 став 1 Конвенције, та да се високим странама уговорницама пружи могућност да спрече или исправе наводне повреде пре но што се неко због њих обрати Суду. Међутим, једина правна средства које треба исцрпети јесу она која су делотворна. Обавеза је државе када тврди да правна средства нису исцрпљена, да увери Суд да су та средства делотворна, да су и теоријски и практично била на располагању у релевантном времену (видети, између осталог, пресуду у предмету *Vernillo против Француске*, пресуда од 20. фебруара 1991. године, серија А, бр. 198, стр. 11-12, став 27 и у предмету *Dalia против Француске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, *Извештаји* 1998-1, стр. 87-88, став 38). Када је услов тог терета доказивања испуњен, подносилац представке је дужан да докаже да је правно средство на које се држава позвала заправо било исцрпљено, или да је због неког разлога било неадекватно или неделотворно у конкретним околностима предмета, или да су постојале посебне околности које су подносиоца односно подносиатељку представке ослобађале тог захтева (видети предмет *Dankevich против Украјине*, бр. 40679/98, став 107, 29. април 2003. године).

70. Суд наглашава да се приликом примене овог правила мора посветити дужна пажња контексту. Сходно томе, Суд признаје да се члан 35 став 1 мора примењивати уз изванредан степен флексибилности и без прекомерног формализма (видети предмет *Akdivar и остали против Турске*, пресуда од 16. септембра 1996. године, *Извештаји* 1996-4, стр. 1211, став 69).

71. Најзад, Суд поново наглашава да је одлучујуће питање приликом процене делотворности неког правног средства у вези са жалбом због дужине поступка то да ли постоји или не постоји могућност да се подносиоцу представке обезбеди непосредно и брзо правно задовољење, а не посредна заштита права која је зајемчена чланом 6 (видети, уз неопходне измене, предмет *Scordino против Италије (бр. 1) [BB]*, бр. 36813/97, став 195, ЕЦХР 2006, и предмет *Sürmeli против Немачке [BB]*, бр. 75529/01, став 102, 8. јун 2006. године). То конкретно значи да ће правно средство бити “делотворно” ако се може користити било за убрзање одлуке судова који одлучују о предмету, било за то да подносиоцу тужбе пружи одговарајуће задовољење за закашњења која

је већ претрпео (видети, уз неопходне измене, предмет *Kudla против Пољске [BB]*, бр. 30210/96, ставови 157-159, ЕЦХР 2000-11, предмет *Mifsud против Француске* (одлука) [BB], бр. 57220/00, став 17, ЕЦЉП 2002-8, и предмет *Sürmeli против Немачке [BB]*, наведене у горњем тексту, став 99).

3. Оцена Суда

72. Суд сматра да захтеви председнику Општинског суда, председнику Округног суда, министру правде и Надзорном одбору Врховног суда да се убрза поступак у питању, на које се Влада позива, сви представљају хијерархијске жалбе или, другим речима, ништа више од пуке информације достављене вишој инстанци која има пуно дискреционо право да искористи своја овлашћења онако како сматра да је одговарајуће (видети ставове 57-60 у горњем тексту). Сем тога, чак и да је неки поступак био покренут, он би се искључиво десио између надзорне инстанце у питању и суда/судије о коме је реч. Саме подносиољке представке не би биле странке у таквом поступку и, у најбољем случају, имале би само право да буду обавештене о његовом исходу (видети, уз неопходне измене, предмет *Хорват против Хрватске*, бр. 51585/99, став 47, ЕЦХР 2001-VIII). Према томе, ни једно од ових правних средстава се не може сматрати делотворним у оквиру значења члана 35 став 1 Конвенције.

73. Посебан захтев за накнаду штете због процесног одуговлачења (видети ставове 61 и 62 у горњем тексту) би такође био неделотворан. Чак и под претпоставком да би подносиољке представке могле добити накнаду због претходног одуговлачења, Влада је пропустила да покаже да би такав поступак био бржи него други “редован” парнични поступак који би могао трајати годинама и проћи неколико нивоа судске надлежности (видети, уз неопходне измене, предмет *Merit против Украјине*, бр. 66561/01, став 59, 30. март 2004. године, и предмет *Scordino против Италије (бр. 1)*, цитирани у горњем тексту, став 195). Штавише и из истог разлога, наведени захтев такође није могао убрзати поступак у питању.

74. Што се тиче закључка Владе да су подносиољке представке требале да поднесу жалбу Суду Србије и Црне Горе, Суд подсећа да је већ навео да ово конкретно правно средство није било расположиво до 15. јула 2005. године, и да је, даље, остало неделотворно до распада Државне заједнице Србија и Црна Гора (видети предмет *Матијашевић против Србије*, цитиран у горњем тексту, ставови 34-37). Суд не види разлог да одступи од овог налаза у предметном случају и стога закључује да подносиољке представке нису обавезне да исцрпе овај конкретан пут накнаде.

75. Најзад, што се тиче опште жалбе по питању директне примене Конвенције у Србији, Суд примећује да је Влада пропустила да покаже да заиста постоји правно средство ове врсте, расположиво и у теорији и у пракси, које је могло или убрзати релевантни поступак или доделити накнаду за претходно одуговлачење (видети став 69 у горњем тексту).

76. С обзиром на горе наведено, Суд закључује да се жалбе подносиољки представке по питању дужине поступка у питању не могу прогласити неприхватљивим због неисцрпљености домаћих правних средстава по члану 35 став 1 Конвенције. Сходно томе, мора се одбити примедба Владе у овом смислу. Суд такође сматра да ове жалбе нису очигледно неосноване у смислу

члана 35 став 3 Конвенције и не налази други основ да их прогласи неприхватљивим. Жалбе се због тога морају прогласити прихватљивим.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле странке у спору

77. Влада је приметила да је тужена држава ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године због чега је спорни поступак у надлежности Суда *ratione temporis* у периоду од приближно само три године. Даље, на овај поступак се примењивао Закон о браку и породичним односима из 1980. године, а не Породични закон из 2005. године, што значи да домаће судство није прекршило ни један рок утврђен овим другим законом (видети ставове 45-47 у горњем тексту). Случај подносиоци представке је био сложен и осетљив а домаћи судови су били и марљиви и надлежни. Такође је било важно да се покуша са ДНК анализом туженог иако је он непрекидно одбијао да се подвргне тој анализи и није могао бити приморан да јој се подвргне по релевантном домаћем законодавству. Најзад, домаће судство је користило расположива процедурална средства на располагању и поштовало захтев разумног рока садржан у члану 6.

78. Подносиоци представке су навеле да је главни разлог процесног одуговлачења на које се жале тај што тужени није могао законски бити принуђен на ДНК анализу. Даље, судије у поступку су или чиниле намерне грешке како би се поступак у питању одлагао или једноставно нису биле у стању да га ефикасно спроведу. Најзад, парница за доказивање очинства/издржавање детета је била једноставна а подносиоци представке нису допринеле одлагању у питању.

2. Релевантна начела

79. Разумност дужине трајања поступка мора се процењивати у светлости околности предмета и имајући на уму критеријуме утврђене праксом Суда, посебно сложеност предмета, понашање подносилаца представке и понашање надлежних органа власти, као и која је важност предмета за подносиоца представке (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *Микулић против Хрватске*, бр. 53176/99, став 38, ЕЦХР 2002-I).

80. Даље, према утврђеној пракси Суда, хронична пренатрпаност и заостајање са предметима није ваљано објашњење за прекомерно одлагање поступка, тако да поновљено разматрање једног предмета после враћања на нижу инстанцу може само по себи показати озбиљан недостатак у судском систему тужене државе (видети предмет *Probstmeier против Немачке*, пресуда од 1. јула 1997 *Извештаји* 1997-4, стр. 1138, став 64), односно предмет *Ravlyulynets против Украјине*, бр. 70767/01, став 51, 6. септембар 2005. године).

81. Најзад, Суд примећује да је посебна ефикасност потребна у свим предметима који се тичу грађанског статуса и способности (видети предмет *Воск против Немачке*, пресуда од 29. марта 1989. године, серија А бр. 150, стр. 23, став 49) и да је овај захтев посебно наглашен у државама где само домаће право предвиђа да се одређене врсте предмета морају решавати као посебно хитни (видети, у контексту запослења, предмет *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А бр. 228-B, став 18).

3. Период који треба узети у обзир

82. Суд примећује да је поступак у питању започет 9. јуна 1999. године и да делом још није решен у првој инстанци (видети став 41 у горњем тексту). Пошто је тужена држава ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године, он је стога у надлежност овог Суда *ratione temporis* у периоду од више од три године и четири месеца. Даље, Суд подсећа да се, како би се утврдила оправданост одлагања о коме је реч, мора такође посветити пажња стању предмета на дан ратификације (видети, уз неопходне измене, предмет *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998, *Извештаји* 1998-8) и констатује да је на дан 3. марта 2004. године поступак о коме је реч већ у првом степену био у току више од четири године и девет месеци.

4. Оцена Суда

83. Суд примећује да је, после ратификације Конвенције од стране тужене државе, Општински суд донео једну пресуду док су Окружни суд и Врховни суд заједно донели три посебне одлуке.

84. Међутим, постојао је бар један период значајне неактивности судова, од 26. маја 2004. године до 15. октобра 2004. године (видети ставове 22 и 23 у горњем тексту; видети такође предмет *Hefková против Словачке*, бр. 57237/00, ставови 35 и 36, 31. мај 2005. године). Даље, два поступка после ратификације ради ДНК анализе, баш као и бројни пре њих, су одложена због тога што се тужени није појавио на суду, а рочиште заказано за 24. фебруар 2005. године је Општински суд отказао не наводећи ниједан разлог (видети ставове 31, 32, односно 24 у горњем тексту). Најзад, понашање подносиоцима представке није допринело процесном одлагању о коме је реч, сем, можда, само што се тиче одлагања рочишта заказаног за 12. мај 2006. године (видети ставове 33 и 34 у горњем тексту).

85. Што се тиче оспоравања Владе да је напредовање предмета успоравало одбијање туженог да се подвргне ДНК анализи, Суд примећује да су српски судски органи имали слободу да примене релевантна правила о терету доказа, изведу као и да донесу закључке на основу чињенице да странка у поступку спречава утврђивање релевантних чињеница (видети ставове 102-105 у даљем тексту, као и ставове 50-56 у горњем тексту) али да, упркос томе три претходна пута, они нису могли да дефинитивно реше питање очинства до 9. маја 2007. године (видети став 41 у горњем тексту). У сваком случају, преостали део захтева за издржавање детета још није решен у првом степену, а државе уговорнице треба да организују своје судске системе на такав начин да њихови судови могу свакоме да гарантују право да ће добити да његова грађанска права и обавезе буду утврђени “у разумном року”, у складу са чланом 6 став 1 Конвенције (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *G.H. против Аустрије*, бр. 31266/96, став 20, 3. октобар 2000. године).

86. С обзиром на овај критеријум утврђен његовом судском праксом (видети ставове 79-81 у горњем тексту) и релевантне чињенице овог случаја, укључујући његову сложеност и стање на дан ратификације (видети став 82 у горњем тексту), као и понашање странака и органа, Суд сматра да дужина поступка о коме је реч није испунила захтев разумног рока. Сходно томе, постоји повреда члана 6 став 1 Конвенције.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 8 КОНВЕНЦИЈЕ

87. По члану 8 Конвенције, прва подносиатеља представке жалила се сама што је: i) због дужине спорног поступка била у стању продужене неизвесности у вези са њеним личним идентитетом, и што је ii) све то време била лишена сваког издржавања од стране свог биолошког оца, упркос њеној немаштини.

Члан 8 Конвенције, у њеном релевантном делу, гласи како следи:

“1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота.

...

2. Јавне власти неће се мешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву ... ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.”

A. Прихватљивост

88. И Влада и прва подносиатеља представке су се ослониле на аргументе већ сумиране у ставовима 67 и 68 у горњем тексту.

89. Сем тога, Влада је подразумевала да је прва подносиатеља представке могла да изјави ревизију против другостепене пресуде коју је донео Окружни суд.

90. Прва подносиатеља представке није дала додатне коментаре.

91. Суд примећује да изјава ревизије није могла убрзати поступак који је већ био завршен код нижих судова нити обезбедити првој подносиатељки представке новчану накнаду због процесног одлагања о коме је реч (видети став 53 у горњем тексту). Она због тога није била средство које се морало исцрпети у смислу члана 35 став 1 Конвенције.

92. Што се тиче других аргумената по питању прихватљивости, који су већ описани у ставовима 67 и 68 у горњем тексту, Суд их је размотрио, али опет долази до истог закључка како је описано у ставовима 72-76 у горњем тексту.

93. Суд због тога налази да жалбе прве подносиатељке представке по члану 8 нису очигледно неосноване у смислу члана 35 став 3 Конвенције. Он даље налази да оне нису неприхватљиве по неком другом основу. Због тога се оне морају прогласити прихватљивим.

B. Основаност

1. Аргументи странка

94. И Влада и прва подносиатеља представке су се ослониле на аргументе већ сумиране у ставовима 77 и 78 у горњем тексту.

95. Сем тога, Влада је навела да је дужина спорног поступка јасно имала утицаја на живот прве подносиатељке представке, али је додала да су домаћи судови морали да буду темељни с обзиром на важност ових питања. Српско судство је било пажљиво и активно упркос чињеници да оно није могло приморати туженог да се подвргне ДНК анализи. Најзад, Влада је саопштила да релевантно законодавство у овом смислу треба управо да се измени.

96. Прва подносиатељка је навела да јој је 2000. године установљена астма, „болест за коју је опште познато да је проузрокује сиромаштво, а у њеном случају због недостатка издржавања у току процесног одуговлачења о коме је реч” (видети ставове 30, 42 и 43 у горњем тексту). Прва подносиатељка представке је даље приметила да је била приморана да трпи непријатно извештавање у медијима током целог овог поступка.

2. Релевантна начела

97. Приватни живот, по мишљењу Суда, “укључује физички и психички интегритет једног лица” (видети предмет *Votta против Италије*, пресуда од 24. фебруара 1998. године, *Извештаји* 1998-I, став 32). Даље, поступак за доказивање очинства који је намењен утврђивању односа подносиатељке представке са њеним биолошким оцем јасно потпада под делокруг члана 8, што је “директна веза између утврђивања очинства и приватног живота подносиатељке представке” (видети предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 55).

98. Суд такође подсећа да, иако је суштински циљ члана 8 да штити појединца од произвољног мешања од стране државних органа, он не приморава државу да се уздржи од таквог мешања: поред ове негативне обавезе, могу постојати и позитивне обавезе наслеђене доследним поштовањем приватног или породичног живота. Ове обавезе могу подразумевати усвајање мера које су направљене да би се обезбедило поштовање приватног живота чак и у областима односа појединаца међу њима самима (видети предмет *X и Y против Холандије*, пресуда од 26. марта 1985. године, серија А бр. 91, стр. 11, став 23, и горе наведени предмет *Votta против Италије*, пресуда, стр. 422, став 33).

99. Најзад, Суд поново наводи да границе између позитивних и негативних обавеза државе по члану 8 нису прецизно дефинисане, већ да су начела која се примењују слична. Приликом одређивања да ли таква обавеза постоји или не постоји, мора се водити рачуна о правичној равнотежи која се такође мора постићи између општег интереса и интереса појединца. У оба контекста држава ужива одређени простор за процену (видети, на пример, предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 58, и предмет *М. В. против Уједињеног Краљевства*, бр. 22920/93, одлука Комитета од 6. априла 1994. године, Одлуке и извештаји 77-А, стр. 116).

3. Оцена Суда

а) Што се тиче неизвесности у вези са идентитетом прве подносиатељке представке

100. Суд подсећа да није његов задатак да замењује надлежне српске органе при одређивању начина који највише одговара да би се утврдило очинство у домаћем судском процесу, већ да по Конвенцији размотри одлуке које су ови органи донели у вршењу својих овлашћења процене (видети, на пример, предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 59).

101. Суд због тога примећује да је, с обзиром на посебне околности овог предмета, грађанска парница једини пут којим је прва подносиатељка представке могла утврдити да ли је тужени њен биолошки отац или не.

102. Даље, по домаћем праву нису постојале мере којима би се тужени обавезао да испоштује решење Општинског суда да се обави ДНК анализа, нити је постојала нека директна одредба којом се регулише непоштовање истог

103. Српски судски органи су, међутим, могли донети одлуку по сопственом дискреционом праву, после процене достављених доказа, и узети у обзир чињеницу да је странка у поступку опструирала утврђивање релевантних чињеница (видети ставове 85, односно 50-56 у горњем тексту).

104. Заиста, Општински суд је то учинио у три посебна наврата. Он је закључио да је тужени биолошки отац прве подносиољке представке и засновао овај закључак, између осталог, на чињеници да је он стално одбијао да се подвргне ДНК анализи, извођењем негативног закључка.

105. Најзад, дана 9. маја 2007. године, пошто је прошло више од три године од како је Србија ратификовала Конвенцију, сам Врховни суд је прихватио ово образложење и потврдио очинство туженог у највишем степену (видети став 41 у горњем тексту).

106. По мишљењу Суда, лица у ситуацији прве подносиољке представке јасно имају витални интерес, заштићен по Конвенцији, да примају информације које су потребне за откривање истине о важним аспектима њиховог идентитета. Истовремено, мора се имати на уму да заштита трећих лица може искључити њихову обавезу да буду на располагању ради медицинског испитивања било које врсте (видети предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 64).

107. Државе уговорнице по Конвенцији имају различита решења проблема који настаје када наводни отац одбија да се придржава судских решења да се подвргне испитивањима која су потребна за утврђивање чињеница. У неким државама судови могу новчано казнити или притворити особу у питању. У другим, непоштовање судског решења може створити претпоставку очинства или представљати непоштовање суда, што може повући за собом кривично гоњење (као горе).

108. Због тога, систем као што је српски, који нема средство да примора наводног оца да испоштује судско решење да се обави ДНК анализа, може се, у начелу, сматрати компатибилном обавезама које проистичу из члана 8, узимајући у обзир простор државе за процену. Суд, међутим, сматра да се у таквом систему интереси појединца који тражи утврђивање очинства морају осигурати када се очинство не може утврдити путем ДНК анализе. Недостатак неке процесне мере којом ће се претпостављени отац приморати да испоштује судско решење је само у складу са принципом пропорционалности ако он обезбеђује алтернативна средства која омогућавају независном органу да *брзо* утврди очинство (као горе.).

109. Штавише, при доношењу одлуке о захтеву да се утврди очинство, од судова се тражи да обрате посебну пажњу најбољим интересима детета о коме је реч.

110. Суд због тога налази да поступак у конкретном случају није постигао правичну равнотежу између права подносиољке представке да се њена неизвесност по питању идентитета отклони без непотребног одлагања (видети ставове 85 и 102-105 у горњем тексту) и права њеног наводног оца да не уради

ДНК анализу, па сматра да заштита интереса у питању није била пропорционална.

111. Сходно томе, дужина спорног поступка доказивања очинства, који се завршио 9. маја 2007. године, је оставила прву подносиоцеку представке у стању продужене неизвесности у вези са њеним идентитетом. Српски органи су стога пропустили да обезбеде првој подносиоцеки представке “поштовање” њеног приватног живота на које има право. Према томе, дошло је до повреде члана 8 Конвенције.

в) Што се тиче недостатка издржавања додељеног првој подносиоцеки представке

112. Како произилази из чињеница већ разматраних по члановима 6 и 8 Конвенције, а то је, у суштини, дужина спорног поступка и с обзиром на оно што је утврђено по овим одредбама, Суд не налази да је потребно да се ова жалба разматра као посебно питање по члану 8.

III. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13 КОНВЕНЦИЈЕ

113. Обе подносиоцеке представке су се такође жалиле по члану 13 да нису имале делотворно правно средство на располагању како би спорни поступак био убрзан. Штавише, прва подносиоцека представке се сама жалила што домаћи правни систем не предвиђа никакву меру која би обавезала тужене у поступцима за доказивање очинства да испоштују судско решење да се обави ДНК анализа.

Члан 13 Конвенције предвиђа следеће:

“Свако коме су повређена права и слободе предвиђени у овој Конвенцији има право на делотворан правни лек пред националним властима без обзира јесу ли повреду извршила лица која су поступала у службеном својству.”

А. Прихватљивост

114. Суд примећује да ове жалбе покрећу питања чињеница и права по Конвенцији, чије одређивање захтева разматрање основаности. Он такође сматра да ове жалбе нису очигледно неосноване у смислу значења члана 35 став 3 Конвенције и да се не могу прогласити неприхватљивим ни по ком основу. Због тога се жалбе морају прогласити прихватљивим.

Б. Основаност

1. Што се тиче одсуства делотворног правног средства за дужину

а) Аргументи које су изнеле странке у спору

115. Влада је задржала став да нема повреде члана 13. Она је даље додала да с обзиром на датум увођења представке у конкретном случају, као и на садржај њене сопствене резерве по члану 13, која је повучена дана 15. јула 2005. године, тужена држава “не може бити одговорна за могуће непоштовање њеног законодавства у смислу одредби члана 13” (видети ставове 64 и 65 у горњем тексту).

116. Подносиатељке представке су поново потврдиле своје жалбе по члану 13.

б) Релевантна начела

117. Суд примећује да члан 13 гарантује делотворно правно средство пред националним органом за наводно кршење свих права и слобода загарантованих Конвенцијом, укључујући право на расправу у разумном року по члану 6 став 1 (видети, између осталог, предмет *Kudła против Пољске*, цитиран у горњем тексту, став 156).

118. Он даље подсећа да је правно средство у вези са дужином “делотворно” ако може да се употреби или да убрза поступак пред домаћим судовима који се баве тим предметом, или да обезбеди странки у спору одговарајућу накнаду за одлагања која су већ настала (видети предмет *Sürmeli против Немачке* [BB], цитиран у горњем тексту, став 99).

119. Најзад, Суд наглашава да је савршено неспорно да је, у апсолутном смислу, најбоље решење превенција, као и у многим другим областима. Ако је правосудни систем мањкав у погледу захтева за разумни рок из члана 6 став 1 Конвенције, најделотворније решење је правно средство чији је циљ убрзање поступка, како би се спречило да тај поступак постане прекомерно дуг. Такво правно средство има неспорну предност над правним средством које пружа само накнаду, будући да оно истовремено спречава и закључак о сукцесивним повредама у вези са истим поступком и не поправља само штету нанету кршењем права *a posteriori*, како то чини правно средство накнаде. Неке државе су у потпуности схватиле ситуацију, а то се огледа у томе да су изабрале да комбинују два типа правних средстава, једног које је смишљено ради убрзања поступка, и другог које је смишљено ради обезбеђивања накнаде (видети горе наведени предмет *Scordino*, ставове 183 и 184, предмет *Cocchiarella против Италије* [BB], бр. 64886/01, ставови 74 и 77 ЕЦХР 2006 и горе наведени предмет *Sürmeli против Немачке* [BB], став 100).

в) Оцена Суда

120. Суд примећује да је Влада већ у прелиминарној примедби сугерисала да подносиатељке представке имају на располагању правна средства за жалбе по питању дужине поступка по члану 6 став 1 и да се, у оној мери у којој се ослања на исто образложење као одговор на жалбу по члану 13, њени аргументи морају, као и њена примедба, одбити по основу који је описан у ставовима 72-76 у горњем тексту.

121. Даље, што се тиче аргумента Владе по питању њене резерве која је стављена, а затим повучена по члану 13 Конвенције, Суд примећује да се ова резерва односи само на Суд Србије и Црне Горе, а не на опште стање српског законодавства у смислу његове усклађености са захтевима члана 13 (видети ставове 64 и 65 у горњем тексту). Стога Суд поново долази до истог закључка као што је објашњено у ставу 74 у горњем тексту.

122. Суд због тога сматра да нема повреде члана 13, а у вези са чланом 6 став 1 Конвенције на рачун недостатка делотворног правног средства по домаћем праву за жалбу подносиатељки представке у вези са дужином њиховог парничног предмета.

2. *Што се тиче одсуства мера које би обавезале туженог да у поступку доказивања очинства буде подвргнут ДНК анализи*

123. Пошто је Суд већ узео у обзир овај аспект у својим разматрањима по члану 8 Конвенције и с обзиром на његов налаз по овој одредби (видети ставове 100-111 у горњем тексту), он не налази да је неопходно да се исто питање разматра по члану 13 (видети предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горњем тексту, став 73).

IV. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 14 КОНВЕНЦИЈЕ

124. Најзад, обе подносиољке представке су се жалиле да их домаћи судови дискриминишу на основу чињенице да је тужени славна личност, добро познат и популаран у јавности са материјалним средствима и политичким везама.

Члан 14 Конвенције гласи како следи:

“Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.”

125. Влада је оспорила закључке подносиољки представке.

126. Обе стране су се позвале на бројне чланке у новинама у српској штампи који се баве личним приликама туженог као и спорним поступком.

127. С обзиром на чињенице предметног случаја, међутим, Суд налази да су му расположиви докази недовољни да закључи да су подносиољке представке заиста биле дискриминисане на основу њиховог социјалног стања. Произилази да је ова жалба очигледно неоснована и мора се одбацити у складу са чланом 35 ставови 3 и 4 Конвенције.

V. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

128. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

A. Штета

129. Прва подносиољка представке је тражила 30.000 евра на име претрпљене материјалне штете. Она је посебно тврдила да јој је 2000. године установљена астма, “болест за коју се опште познато да је проузрокује немаштина и да је у њеном случају настала због недостатка издржавања у току процесног одлагања на које се жали.” Прва подносиољка представке је тражила још 40.000 евра за душевну патњу.

130. Друга подносиољка представке је тражила 20.000 евра за претрпљену материјалну штету, као последицу изгубљених прилика за посао које је изазвао

наводни биолошки отац прве подносиоце представке, као и још 10.000 евра за њену душевну патњу.

131. Влада је оспорила ове захтеве. Она је, међутим, додала да ако Суд установи повреду Конвенције да свака новчана накнада треба да буде у складу са изнонима који су додељени у сличним случајевима.

132. Суд сматра да су обе подносиоце представке претрпеле штету нематеријалне природе због дужине поступка у питању као и због одсуства делотворног домаћег правног средства. Даље, Суд је нашао да је само прва подносиоца представке такође жртва повреде члана 8, при чему се овај аспект случаја тесно повезује са пропустом државе да испоштује своје позитивне обавезе по Конвенцији (видети, такође, предмет *Микулић против Хрватске*, цитиран у горе наведеном тексту, став 77).

133. Суд због тога закључује да су подносиоце представке претрпеле нематеријалну штету која се не може довољно надокнадити тиме што ће се само утврдити повреда Конвенције. Процењом на правичној основи, како се захтева чланом 41 Конвенције, Суд додељује првој подносиоци представке 5.000 евра а другој подносиоци представке 1.000 евра у овом делу тужбеног захтева, плус порез који се може платити на ове износе.

134. Што се тиче материјалне штете и износа који је наведен, Суд налази да подносиоце представке нису показале да постоји узрочна веза између утврђених повреда и наводно претрпљене материјалне штете. Посебно, не постоји доказ да је астма прве подносиоце представке заиста индиректно проузрокована процесним одуговлачењем у питању, нити да се недостатак прилике за посао друге подносиоце представке може приписати српским органима. Суд стога не додељује никакву накнаду у том смислу.

135. Најзад, Суд истиче да су, по члану 46 Конвенције, Високе стране уговорнице преузеле обавезу да ће се придржавати правоснажних пресуда Суда у сваком предмету у ком су странке, а да ће извршење надзирати Комитет министара. Следи, између осталог, да пресуда у којој Суд утврди прекршај намеће туженој држави законску обавезу да не само плати додељене износе онима о којима је реч путем правичног задовољења, већ такође и да изабере, под надзором Комитета министара, опште и/или, ако је погодно, појединачне мере које ће се усвојити у њиховом домаћем правном поретку како би се ставио крај на повреду коју је Суд утврдио и да се надокнаде, онолико колико је могуће, њени ефекти (видети предмет *Scozzari и Giunta против Италије* [BB], бр. 39221/98 и 41963/98, став 249, ЕЦХР 2000-VIII). Влада због тога треба да закључи, са посебном пажњом и одговарајућим средствима, преостали део спора за издржавање детета који је у току (видети, између осталог, предмет *Мужевећ против Хрватске*, бр. 39299/02, став 91, 16. новембар 2006. године).

Б. Трошкови

136. Подносиоце представке нису тражиле накнаду својих трошкова. Сходно томе, Суд сматра да под овом ставком не треба доделити никакву накнаду.

В. Затезна камата

137. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* жалбе по члану 6 став 1, 8 и 13 Конвенције прихватљивим а остатак представке неприхватљивим.
2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције.
3. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 8 Конвенције што се тиче неизвесности прве подносиоце представке по питању њеног личног идентитета
4. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 13 Конвенције, а у вези са чланом 6 став 1;
5. *Утврђује* да није потребно да се посебно разматра жалба по члану 8 Конвенције, која се односи на недостатак финансијских средстава додељених првој подносиоци представке као и односну жалбу по члану 13 Конвенције;
6. *Утврђује*
  - (а) да тужена држава треба да исплати следеће износе у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, које треба претворити у националну валуту тужене Државе по курсу који се примењује на дан исплате:
    - (i) износ од 5.000 евра (пет хиљада евра) првој подносиоци представке на име претрпљене нематеријалне штете,
    - (ii) 1.000 евра (једна хиљада евра) другој подносиоци представке такође на име претрпљене нематеријалне штете,
    - (iii) плус сваки порез који се може платити на ове износе;
  - (б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;
7. *Одбија* остатак захтева подносиоци представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 17. јула 2007. године у складу са правилем 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

С. Доле (S. DOLLÉ)

Ф. ТУЛКЕНС (F. TULKENS)

Секретар

Председник